

ŠEŠELJ NEGIRA DA SU HRVATI IZ HRTKOVACA BILI IZBEGLICE

Author: IWPR
ICTY

Lider srpskih nacionalista rekao je da ne-Srbi koji su napustili to vojvođansko selo nisu otišli u žurbi. Srpski nacionalistički političar rekao je da Hrvati koji su 1992. napustili severnu Srbiju – s obzirom na činjenicu da su imali dovoljno vremena da prodaju i razmene imovinu, što pokazuje da nisu bili požurivani da odu – ne mogu biti smatrani izbeglicama.

Lider Srpske radikalne stranke (SRS), Vojislav Šešelj, konstatovao je ove sedmice kako – pošto su oni ne-Srbi koji su napustili Vojvodinu na odlasku imali dovoljno vremena da trampe ili prodaju svoje domove – ne može biti govora o bekstvu koje je rezultat istinskog straha, niti o tome da se oni koji su otišli svrstaju među izbeglice.

Okrivljeni, kome se sudi pred Haškim tribunalom, osporava nalaze veštaka tužilaštva, demografkinje Eve Tabo (Ewa Tabeau), koja je svedočila o odlasku Hrvata i ostalih ne-Srba iz sela Hrtkovci (Vojvodina) početkom devedesetih. Svedokinja je predočila dokaze u vezi sa izveštajem koji je sačinila i u kojem su navedena 772 Hrvata koji su Hrtkovce napustili tokom i oko 1992., kao i o tome da je barem 113 Hrvata završilo među izbeglicama u Hrvatskoj.

„Možemo li tvrditi da je izbeglica neko ko je imao vremena da pronađe nekoga sa kim će trampiti vlastitu imovinu, uspostaviti kontakt . . . i organizovati vlastiti odlazak? Može li takva osoba biti izbeglica?“, pitao je Šešelj.

„Moja teza je da nijedan Hrvat iz Vojvodine nije izbeglica u Hrvatskoj, jer niko od njih nije za sobom ostavio imovinu“, kazao je on.

Okrivljenom se sudi za ubistva i progon ne-Srba, koji su navodno počinjeni u periodu od 1991. do 1993. godine, a u sklopu šireg nastojanja da se izvesne teritorije bivše Jugoslavije povežu u jedinstvenu „Veliku Srbiju“. U optužnici se navodi da je okrivljeni pozivao na proterivanje hrvatskih civila iz pojedinih delova Vojvodine i „podsticao svoje sledbenike i lokalne vlasti da se angažuju u kampanji progona lokalnog hrvatskog stanovništva“.

Prethodni su svedoci potvrdili da su do 1992. Hrtkovci bili mirno, pretežno hrvatsko selo, sa oko 2,000 stanovnika. Oni su rekli da su Hrvati bili primorani na razmenu imovine sa srpskim izbeglicama koje su stigle na to područje.

Tabo je ove sedmice svedočila o sadržaju svog izveštaja o Hrtkovcima, koji je sačinjen na temelju tri glavna izvora: snimka koji su hrvatske vlasti dobile od izbeglica iz Hrtkovaca koje su 2005. još uvek boravile u Hrvatskoj; knjige Kako je umirao moj narod bivšeg parohijskog sveštenika Marka Kljajića, u kojoj je nabrojano 280 proteranih hrvatskih porodica; i parohijskoj arhivi potvrda koje su u tom periodu u Hrtkovcima izdate o venčanju i krštenju.

Tabo je posvedočila kako je od ukupno 722 osobe, koliko ih je u tom periodu napustilo Hrtkovce, većina otišla u vremenskom intervalu između maja i avgusta 1992.

Tužiocima kažu da je Šešelj održao govor na jednom skupu koji je u tom selu održan 6. maja 1992.. nakon čega su iz Hrvatske ubrzano počeli da pristižu Srbi i proteruju lokalne Hrvate.

„Ubrzo posle Šešeljevog govora, u Hrtkovcima je usledila masovna kampanja nasilja i zastrašivanja ne-Srba, a pogotovo Hrvata“, tvrde tužiocima u svom pred-procesnom podnesku. Oni kažu i da su tokom 1992. Srbi koji su iz Hrvatske stigli u autobusima koje im je organizovala Šešeljeva SRS primoravali Hrvate da im prepuste svoje kuće.

Iako je svedokinja objasnila da nije istraživala razloge za odlaske, te da je samo beležila kada su se oni desili, rekla je i kako činjenica da su vlasti te Hrvate legalno registrovale kao izbeglice dokazuje da oni nisu otišli svojevolejno.

Tabo je sudu objasnila i metode kojima je prikupljala podatke. Ljudima koji su ulazili iz Srbije u Hrvatsku bile su neophodne potvrde o venčanju ili krštenju, pa porast broja zahteva za njihovo izdavanje tokom 1992. pokazuje koliko je Hrvata napustilo Hrtkovce – kazala je ona.

„To je otvoreno izražavanje namere da se ode . . . Većina zahteva za izdavanje potvrda o venčanju predata je 1992. Osamdeset i dva od 94 zahteva [predatih u periodu od 1949. do 1999.] potiču iz 1992.“, kazala je Tabo, dodajući da ih većina potiče iz juna te godine.

Prilikom unakrsnog ispitivanja svedoka, Šešelj se usredsredio na definiciju izbeglice – koja je po njegovim rečima određena činjenicom da on beži od nečega i da se nečega boji, svejedno da li je njegov strah stvaran ili izmišljen. Iako je priznao da ne-Srbi koji su napustili Hrtkovce jesu bili preplašeni, on je konstatovao kako je to bio „strah od nesigurnosti, od neke neodređene opasnosti“, a ne posledica bilo kakve realne pretnje – te da se otuda ne radi o izbeglicama.

„Postoji jedan strah, koji vodi ka tome da neko postane izbeglica, i drugi strah, koji vodi ka nekakvoj razmeni stanovništva, ali to nije način da se postane izbeglica“, rekao je on.

Šešelj tvrdi i da to što su oni koji su otišli dobrovoljno razmenili kuće pre odlaska pokazuje da su oni sami odlučili da odu, što takođe potvrđuje da se ne radi o izbeglicama.

Međutim, sudija Frederik Harhof (Frederik Harhoff) je okrivljenom rekao kako dobrovoljna razmena kuća ne znači i da su Hrvati otišli na svoju ruku. „Ne možete iz činjenice da su ljudi dobrovoljno razmenjivali imovinu zaključiti da su [i otišli dobrovoljno]“, rekao je on.

Okrivljeni je potom tvrdio da je svedokinja do podataka došla preko onih ljudi koje je hrvatska vlada klasifikovala kao izbeglice, te da se zapravo nije sama obavestila o tome da li oni zaslužuju izbeglički status ili ne.

Rekao je i da klasifikacija izbeglica koju su u to vreme praktikovale hrvatske vlasti nije bila u skladu sa standardima propisanim Ženevskom konvencijom, premda u tom smislu nije ponudio detaljnije objašnjenje. Pitao je i zbog čega Tabo – kao naučnica i neko ko pojam izbeglice koristi u skladu sa njegovom definicijom utemeljenom u međunarodnom pravu – nije u svom izveštaju osporila klasifikaciju hrvatskih vlasti.

Prema odredbama Ženevske konvencije iz 1951., izbeglica je neko ko osnovano strahuje od progona po rasnoj, verskoj, nacionalnoj osnovi, zbog političkog mišljenja ili pripadnosti izvesnoj društvenoj grupi.

„Ukoliko utvrđujete da li je neko izbeglica, [morate] pogledati i definiciju iz Ženevske konvencije, iz opšteg međunarodnog prava, i to je ono što ćete koristiti kao merilo, a ne to kako hrvatske vlasti registruju pojedinu osobu“, rekao je on.

„Imate li potpuno poverenje u hrvatske vlasti?“

Tabo je odgovorila da je hrvatska vlada zadužena za pravne odluke o tome ko može biti nazvan izbeglicom.

„Nemam razloga da ne verujem toj vladi“, rekla je ona.

Šešelj ju je potom optužio za „pristrasnost“ u tome, koja je navodno posledica činjenice da je prihvatila podatke koje joj je dala hrvatska vlada.

Međutim, Taboova je objasnila kako je prilikom priređivanja izveštaja – a u vezi sa interno raseljenim osobama i izbeglicama tokom navedenog perioda – konsultovala i hrvatske i srpske vlasti.

Osim bavljenja jezgrom postupka, predsedavajući sudija Žan-Klod Antoneti (Jean-Claude Antonetti) je ove sedmice odlučio da se uzdrži od odluke o zahtevu tužilaštva da se protiv Šešelja pokrene i postupak po optužbama za uvredu suda.

Tužilaštvo je predalo tajni podnesak kojim je okrivljenog optužilo za to da je navodno – u svojoj knjizi Afera Hrtkovci – otkrio imena zaštićenih svedoka na ovom suđenju.

Antoneti je rekao da bi se njegova odluka o ovim navodima mogla odraziti i na presudu u glavnom slučaju.

Šešelj je pak pozdravio Antonetijevu odluku.

On je porekao da je zastrašivao svedoke, rekavši da knjiga – koju su priredili njegovi saradnici – sadrži pseudonime koje je umesto stvarnih imena svedoka koristila i optužba.

Međutim, rekao je i da se, s obzirom da je već suočen sa mogućnošću doživotne robije, ne obazire na kaznu u trajanju od sedam godina – što je maksimum koji se može izreći za uvredu suda.

Simon Jennings je izveštač IWPR-a iz Haga.

Focus: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/seselj-negira-da-su-hrvati-iz-hrtkovaca-bili>